

TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI
FORRÁSKÖZLÉSEK

Rapali Vivien

„AZ ÉLET ITT NEHÉZ”¹ – KARÁCSONYI LÁSZLÓ AMERIKAI LEVELEI 1957-BŐL

Gondolatok egy tudós emigrációs kísérletének margójára

Jelen forrásközlemény Karácsonyi László (1900–1985) vegyészmérnök, egyetemi oktató, a hazai malomipari kutatások szaktekintélyének 1957-ben, eredetileg angol nyelven kelt levelezését közli. A levelek történelmi pillanatban rögzítik a műszaki szaktekintély egzisztenciális és morális megpróbáltatásait és jelzik kivándorlási szándékát is.

A magyar–amerikai levélváltás szemléletes képet fest a hazai tudós mérnökök 1956 utáni lehetőségeiről. Ilyen értelemben ritka forrást vehet kezébe az olvasó, hiszen bár az utóbbi évtizedekben az 1956-os eseményekkel foglalkozó memoár- és naplóirodalom szép számmal gyarapodott, kritikai forráskiadással készült korabeli levelek, különösen műszaki szakemberek tollából nem jellemzően jelentek meg.

Karácsonyi 1929-ben nyert Smith Jeremiás ösztöndíjat,² amellyel egy évet töltött az Egyesült Államokban. Amerikai útjának eredményeit *Amerika sütőipara* című önálló kiadványában összegezte.³ A tanulmányút során ismerkedett meg Clyde H. Bailey⁴ professzorral, akinek a vezetése alatt kutatómunkát végzett a Minnesotai Egyetemen. Kezdeti szakmai kapcsolata – amelyet tovább erősített a két szakember sűrű levélváltása – idővel baráti alakult: Bailey professzor 1937 augusztusában Magyarországra is ellátogatott.

Karácsonyi László és Clyde H. Bailey közel 30 darabból álló levelezésének⁵ legintenzívebb időszaka a harmincas évek volt, ebben az évtizedben keletkezett a legtöbb levél, és kapcsolatuk is ekkor volt a legszorosabb. Levelezésük ezután kétszer is megszakadt, előbb 1938–1946

¹ Utalás itt Karácsonyi László 1957 májusában kelt levelére, amelyben azt írja C. H. Bailey-nek: Life is hard here.

² A Smith Jeremiás ösztöndíj történetéről lásd bővebben: Rapali Vivien: „A tudományos versenyben megállás nincs” – A Smith Jeremiás ösztöndíj mérlege, *Veritas Évkönyv*, 2019, 214–231. Valamint a szerző e tárgyban írt doktori értekezését: Rapali Vivien: *A Smith Jeremiás ösztöndíj (1927–1941), Adalékok a műszaki elitképzés két világháború közötti történetéhez*, Doktori Disszertáció, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2022.

³ Karácsonyi László: *Amerika sütőipara*, Budapest, Nagy Nyomda, 1932. A Sütőipari Szakkönyvtár sorozat részeként megjelent kiadvány elsősorban az amerikai sütőipari szakoktatásról, az amerikai liszt vegyikezeléséről és az amerikai reggeli ételekről értekezik.

⁴ Clyde Harold Bailey (1887–1968): vegyészmérnök, a Minnesotai Állami Egyetem (University of Minnesota) egyetemi oktatója (1911–1952). Lásd még: Dr. Clyde H. Bailey Retires As Agriculture Dean, *Agreview*, XXXI. évf., 1952/3, 1.

⁵ A teljes levelezést a Minnesotai Állami Egyetem levéltárában Clyde Harold Bailey iratanyag őrzi. University of Minnesota Archives, Minneapolis, Minnesota, United States of America (UMA), Clyde H. Bailey papers, Subject Files, (CHBP SF) Karácsonyi, L.P., 1930–1946, 1957 folder (UARC 361.4.). A továbbiakban: UMA, CHBP SF, UARC 361.4.

között, majd egy rövid, háború utáni híradást követően 1946-ban.⁶ Az intermezzók ellenére Karácsonyi László és Clyde H. Bailey kontinenseket átívelő szakmai-baráti kapcsolata, még a háborús éveket is túlélte. Jóllehet a korábbi erős kapocs ekkora már fellazult, Karácsonyi Baileyn keresztül kialakított amerikai kapcsolatrendszere annyira csak erősnek bizonyult, hogy majd egy évtized hallgatás után, 1957-ben még aktivizálja külföldi kapcsolati hálóját.

1957 áprilisában – több évtizedes hallgatás után – William F. Geddes⁷ professzor, a Minnesotai Egyetem Mezőgazdasági Biokémiai Tanszékének vezetője levelet küldött Karácsonyi Lászlónak, még hozzá a munkahelyi címére, a Kis Rókus utcai Malomipari Kutató Intézetbe, hogy tájékoztassa: egy újonnan létesítendő középnyugati oktató-kutatói állására közös mentoruk, az ekkor már nyugalmazott Bailey dékán őt szemelte ki. A megkeresés valójában éppen Karácsonyi Lászlótól indult – amint arra utal első levelében –, aki 1957 tavaszán Bécsből, egy ismeretlen „futár” útján küldött levélben kereste fel Geddest, majd utóbb Baileyt is, hogy segítségüket kérje amerikai letelepedésével kapcsolatban. Geddes nem kért magyarázatot a már-már konspirációs csavarral kitervelt emigrálási kísérletre, sőt, a megkeresés körülményeit nem említve, egy állásajánlattal valóban lehetőséget biztosított arra, hogy Karácsonyi álláshoz jusson és kivándoroljon az Egyesült Államokba.

A harmadik levél, amelyet Karácsonyi Dr. Harrisnek, a Kísérleti Állomás vezetőjének küldött és amelyben a Geddes által ajánlott állásra jelentkezik, duplum, két példányban is őrzi a Bailey-hagyaték. A levelezés nem tartalmaz választ Dr. Harristól, így nem rendelkezünk információval arról, hogy volt-e fogadtatja a jelentkezésnek. A tanulmányban közölt iratok, egyben a Bailey-iratok utolsó tétele, Karácsonyi Baileynek írt 1957-es levele, erre a levélre azonban, a korábbi gyakorlattól eltérően⁸ már nem érkezett válasz. Kétség sem férhet hozzá, hogy az alább közölt levelezésben az egyébként passzív szereplő Bailey figyelemmel követte az eseményeket. Közreműködésére felhívja a figyelmet Geddes is, továbbá a leveleket is az ő irathagyatékának részeként őrzik.

Karácsonyi későbbi életútjának ismeretében tudjuk, hogy sem ekkor, sem később nem emigrált – annak ellenére, hogy az 1945 után kelt levelei mindinkább az amerikai kivándorlás

⁶ 1938–1946 között nincs levélváltás. Az 1938-as decemberi levélváltást követően 1946. július–augusztus folyamán, a háború után ír ismét Karácsonyi az amerikai professzornak, amelyre utóbbi válaszol is. Az eredeti leveleket lásd: UMA, CHBP SF, UARC 361.4. Letter from Dr. C. H. Bailey to Dr. L. Karacsonyi (December 27, 1938), Letter from Dr. L. P. Karacsonyi to Dr. C. H. Bailey (July 2, 1946) és Letter from Dr. C. H. Bailey to Dr. L. P. Karacsonyi (August 26, 1946).

⁷ William Findlay Geddes (1896–1961) mezőgazdasági kémikus, egyetemi oktató (1938–1960), a Minnesotai Állami Egyetem Mezőgazdasági Biokémia Tanszékének vezetője.

⁸ A Karácsonyi–Bailey levelezésében nem csak a Baileynek érkezett, de az általa küldött leveleket is őrzik.

szándékról árulkodtak. Minthogy a források nem említik és nem is utalnak a maradás okára, csak feltételezéseink lehetnek ezzel kapcsolatban. Lehetséges, hogy önszántából döntött a tartós magyarországi tartózkodás mellett, de az is elképzelhető, hogy az Észak-Dakotai Kísérleti Állomás nem találta alkalmas jelöltnek, hiába utalt Geddes arra, hogy mekkora hiány van gabonakémiai szakemberekből az Egyesült Államokban.

Nem zárható ki az sem, hogy külső beavatkozás, esetleg állami befolyás miatt szakadt meg az amerikai levelezés, amely presszió egyúttal meghiúsította a további kapcsolatfelvételt is. Utóbbi eset sem lett volna példanélküli, melyhez igen hasonló az akadémikus vízipítómérnök, Bogárdi János kálváriája, aki az ötvenes–hatvanas években több alkalommal kapott állásajánlatot Amerikából, amelyeket azonban állami nyomásra nem tudott elfoglalni.⁹

Az öt tételből álló 1957-es levelezés egy katedrájától megfosztott, egykor egyetemi tanár, a mezőgazdasági kémia egyik szaktekintélyének segélykiáltását őrzi. Amint azt Karácsonyi kertelés nélkül meg is fogalmazza egykori amerikai mentorának 1957 májusában: az élet itt 1956-ot követően valóban nehéz. Bizonyítékul szolgál arra is, hogy az egyének – és nem intézmények vagy szervezetek – által kialakított és ápolta magyar–amerikai tudományos kapcsolatok nem csak tartósak, de a negyvenes évek közepétől többnyire bekövetkező több éves hallgatást és 1956-ot követően, reaktivizálhatóak is voltak. Karácsonyi levelezése jó példája annak a szakmai segítségnyújtási hálózatnak, amely a háború utáni új világrendben kialakult. Nevezetesen, hogy a nyugati tudományos szakemberek az ideológiai és politikai ellentéteket figyelmen kívül hagyva, elsősorban szakmai és etikai szempontokat figyelembe véve igyekeztek segédkezet nyújtani és kimenekíteni a vasfüggönyön túl ragadt kollégáikat.

KÖZLÉSI ELVEK

Jelen tanulmány a terjedelmi korlátokat és szerkesztési szempontokat szem előtt tartva a Bailey iratoknak csak az 1957-ből fennmaradt leveleit közli. A kiválasztásnak tematikai oka is volt: az 1957-es levelek koherens egységet képeznek és egy ügy mentetét rögzítik egyértelműen: Karácsonyi kivándorlási szándékát.

A feldolgozás előtt meghatározott elvek alapján előbb szöveghíven közöltük az angol nyelvű leveleket, majd ezt követően a magyar fordítást. Karácsonyi angol nyelven írt leveleiben nem

⁹ Bogárdi János amerikai kapcsolataival és életútjával kapcsolatban lásd bővebben: Rapali Vivien: „Operatív szempontból nem használható” – Töréspontok és pártállami érdekek egy tudós karrierútjában, *Betekintő*, XIV. évf., 2020/1. 25–41.

javítottuk a hibákat, ugyanakkor jelöltük [sic!] az esetleges elütéseket és helyesírási hibákat. Bár jól beszélt angolul, írott szövegei nem mentesek a nyelvhelyességi hibáktól, angol nyelvű megfogalmazásai olykor meglehetősen nehézkesek szószerinti fordításban. Ezeket a könnyebb olvashatóság kedvéért, a magyar nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően, törekedve az író stílusjegyeinek megtartására, korrigáltuk a fordításban.

Szerkesztési okokból magyarázó lábjegyzetekkel csak a fordított szöveget láttuk el. A levelek címzését, a szövegben előforduló intézmények neveit, az egyes titulusokat, ahol tudtuk, szintén lefordítottuk. A szövegben említett, eredetileg magyar neveknek a magyar megfelelőjét használtuk (pl. Mrs. K. = K.né, Helen = Ilona). A levéltári irategység kialakításakor nem nevezték el az egyes leveleket, ezt a feldolgozáskor, a könnyebb áttekinthetőség végett utólag pótoltuk. A dokumentumok elnevezésekor magyarosítottuk a magyar eredetű személyneveket (pl. Laszlo Karacsonyi = Karácsonyi László), a címzésben használt neveket azonban nem fordítottuk, így Karácsonyi nevét ott érintetlenül hagytuk, megtartva az eredeti levelekben használt megszólítását.

KARÁCSONYI LÁSZLÓ (1900–1985)

Karácsonyi László szülei 1899-ben házasodtak össze.¹⁰ Édesapja Karácsonyi Jenő¹¹ vasúti mérnök, László születésekor a Kassa-oderbergi Vasút alkalmazottja, édesanyja rutkai Ráth Aranka.¹² Egyetlen testvére, húga, Márta.¹³ Karácsonyi édesapja alig 46 évesen, 1921-ben tüdőbajban, édesanyja, a nemesi származású Ráth Aranka több, mint húsz évvel később, 1943-ban halt meg. 1933-ban, harminchárom éves korában vette feleségül a szekszárdi születésű magyar–angol középiskolai tanárnőt, Alföldy Máriát.¹⁴ Három gyermekük született: Margit, Ilona és Éva.

Karácsonyi László anyai felmenői között éppúgy találunk jogászokat, vasúti mérnököket, mint orvosokat és gyógyszerészeket, akik értelmiségi hivatásuk mellett rendre vállaltak közéleti szerepet is országgyűlési képviselőként vagy szakmai egyesületek vezető tisztségeinek betöltésével. Karácsonyi, édesanyja révén egy sokadik generációs értelmiségi orvos–mérnök

¹⁰ Kihirdetést lásd: *Budapesti Hírlap*, IX. évf., 326. szám, 1899. november 26., 7.

¹¹ Karácsonyi Jenő János (1875–1921)

¹² Karácsonyi Jenőné, született rutkai Ráth Aurélia Juliánna Mária Aloyzia (1877–1943)

¹³ Karácsonyi Márta (?–?)

¹⁴ Karácsonyi Lászlóné, született Alföldy /Alföldi/ Mária Anna (1908–?)

család leszármazottja. Anyai nagyapja az 1895-ben nemesi címet kapott¹⁵ udvari tanácsos, a Kassa-oderbergi Vasút¹⁶ vezérigazgatója, Ráth Péter,¹⁷ dédapja, idősebb Ráth Péter¹⁸ gyógyszerész, országgyűlési képviselő, aki 1836-ban Semmelweis Ignác¹⁹ nővérét, Semmelweis Juliannát vette nőül.²⁰

Karácsonyi az érettségit követően beiratkozott a Műegyetem²¹ Vegyészmérnöki Karára.²² Jó minősítésű²³ oklevelét 1923-ban kapta meg. 1928-ban szerezte meg műszaki doktorátusát élelmiszerkémiai tárgykörben.²⁴ Doktori értekezése, *A kenyér elöregedése* megjelent könyvalakban is.²⁵ A kandidátusi fokozatot, a *Tésztakészítmények minősége és minősítése különös figyelemmel az értékelés mechanikai módszereire* című dolgozatáért harminc esztendővel később, az alább közölt levelezését követően alig egy évvel, 1958-ban ítélték oda neki.²⁶

A diploma megszerzését követően, a húszas-harmincas években a Műegyetem Élelmiszerkémiai tanszéke mellett tanársegéd (1923–1925), később adjunktus (1925–1936). Oktatási tevékenysége mellett, olykor helyette szakértői munkát is vállalt: éveken keresztül volt a Budapesti kir. Büntető Törvényszék vegyészeti és a Földművelésügyi Minisztérium élelmiszer-ipari és táplálkozási szakértője (1939–1942). Emellett a harmincas évek második

¹⁵ Kempelen Béla: *Magyar nemes családok. XI.* Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1915, 66.

¹⁶ A cs. és kir. szab. Kassa-oderbergi Vasút (KsOD) 1866 és 1921 között működő magánvasúttársaság az Osztrák-Magyar Monarchiában.

¹⁷ Ráth Péter (1842–1939): mérnök, udvari tanácsos (1899–), a Kassa-oderbergi vasút vezérigazgatója (1888–), a Magyar Vasúti és Hajózási Club elnöke, országgyűlési képviselő (1897–1901).

¹⁸ id. Ráth Péter (1812–1873): gyógyszerész, országgyűlési képviselő (1865–1868), a Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke (1854–1873).

¹⁹ Semmelweis Ignác (1818–1865): orvos, egyetemi tanár, a gyermekágyi lázzal kapcsolatos felfedezései miatt az „anyák megmentőjeként” emlegetik.

²⁰ Semmelweis Juliánna és id. Ráth Péter házasságából négy fiú gyermek született: Ráth József, Ráth Péter, Ráth Lajos és Ráth Gyula.

²¹ Hivatalos elnevezése Magyar Királyi József Műegyetem (1871–1934), 1934 után Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (1934–1949). A továbbiakban a Műegyetem elnevezést használjuk.

²² Hivatalos elnevezése ekkor Vegyészmérnöki Szakosztály.

²³ Az 1916-os egyetemi szervezeti szabályzat és az 1935-ös szigorlati szabályzat rögzítette a műszaki oklevelek minősítését. Az 1916-os szabályzat alapján – amely Karácsonyi oklevél minősítésével kapcsolatban érvényben volt – a szigorlati vizsgák eredményének függvényében a kiadott mérnöki oklevelek a „kitűnő képzettséget”, a „jó képzettséget” és a „képzettséget” jelölték. A Magyar Királyi József Műegyetem szervezeti szabályzata, *Hivatalos Közlöny*, XXIV. évf., 1916/21, 342.

²⁴ A műszaki doktorátus előfeltétele a műszaki doktori szigorlat letétele volt, amelynek keretében Karácsonyi László élelmiszerkémiai technológiából (főtárgy) és mezőgazdasági kémiai technológiából, valamint elektro-kémiai (melléktárgyak) vizsgázott. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Levéltára (BMEL) Műszaki doktori oklevelek (100/c.), Karácsonyi László műszaki doktori szigorlat jegyzőkönyve és műszaki doktori szigorlati oklevele (105. sz.)

²⁵ Karácsonyi László: *A kenyér elöregedése.* Budapest, [Buzárovits Nyomda], 1928.

²⁶ Opponensei: Török Gábor a kémiai tudományok doktora, Holló János a kémiai tudományok doktora. A Tudományos Minősítő Bizottság hírei, *Magyar Tudomány*, LXV. évf., 1958/6, 237.

felében a Hankóczy Jenő²⁷ vezette Országos Gabona- és Lisztkísérleti Intézet²⁸ (1936–1939) lisztkémiái eljárások szakértőjeként működött.

A második világháborút követően tér vissza ismét a katedrára. 1942 és 1945 között a Keszthelyi Mezőgazdasági Akadémia²⁹ főiskolai nyilvános rendkívüli, majd rendes tanára. Az Akadémiát 1945-ben főiskolává szervezik át, majd még ugyanebben az évben beolvasztják az Agrártudományi Egyetembe (1945–1949). Az intézmény felállításáról szóló rendelet³⁰ alapján azonban a mezőgazdasági akadémiák tanárai az újonnan alapított univerzitáson csak egyetemi nyilvános rendes vagy rendkívüli tanári kinevezést követően oktathattak. Karácsonyi egyetemi oktatói átminősítését 1946-ban ugyan 5 nem, 1 igen ellenében, szótöbbséggel nem javasolja az Egyetemi Tanácsülés, de azért megbízza a keszthelyi mezőgazdasági ipari tanszéken egy állandó tanárhelyettesi megbízással.³¹ Majd csak egy évvel később, 1947. június 26-án, Bárányos Károly³² földművelésügyi miniszter előterjesztése mentén minősíti át a Minisztertanács egyetemi tanárrá,³³ az Egyetemi Tanács ennek megfelelően 1947 júliusában nyilvános rendkívüli, 1948 szeptemberében nyilvános rendes tanárrá lépteti elő.³⁴ Így lett 1948-ban az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Karának nyilvános rendes tanára, amely pozíciójából 1949 áprilisában – számos kollégájával együtt – azonnali hatállyal felmentik és

²⁷ Hankóczy Jenő (1879–1939): mezőgazdasági kutató, a farinométer feltalálója (1905) és a farinográf megalkotója (1927), az Országos Gabona- és Lisztkísérleti Intézet (OGLI) első igazgatója.

²⁸ Az 1929-ben alakult budapesti székhelyű kutatóintézetet a magyar mezőgazdaság ipari és műszaki feladatainak ellátására, tudományos kérdések megoldására hozták létre. Az Intézet igazgatói: Hankóczy Jenő (1879–1939) és Gruzl Ferenc (1939–1959).

²⁹ Felsőfokú mezőgazdasági oktatási intézmény 1906–1945 között. 1945-ben főiskolává szervezik át. Az 1945-ös átszervezésről lásd: A magyar földművelésügyi miniszter 2.285/1945. F. M. számú rendelete a keszthelyi gazdasági akadémiának mezőgazdasági főiskolává történő átszervezéséről. *Magyar Közlöny*, I. évf., 1945/23. 6. 1945 és 1949 között a Magyar Agrártudományi Egyetem keszthelyi szakosztályaként működik. 1949-ben megszüntetik, majd 1954-ben Keszthelyi Mezőgazdasági Akadémia néven újjáalakítják. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1954. évi 21. számú törvényerejű rendelete, Mosonmagyaróvárrott és Keszthelyen Mezőgazdasági Akadémia létesítéséről. *Magyar Közlöny*, IX. évf., 1954/51. 385.

³⁰ Az 1945-ben létrehozott Magyar Agrártudományi Egyetem (1949–1989 között Agrártudományi Egyetem, 1989–1999 között pedig Gödöllői Agrártudományi Egyetem) a magyar mezőgazdasági felsőfokú oktatás első, önálló univerzitása. „Az agrártudományok felsőfokú művelése és tanítása céljából” létrehozott egyetem felállításáról az 8.740/1945. M. E. számú rendelet rendelkezett. Lásd: 8.740/1945. M. E. szám. Az ideiglenes nemzeti kormány rendelete a Magyar Agrártudományi Egyetem felállításáról és szervezéséről. *Magyar Közlöny*, I. évf., 1945/141. 1–3.

³¹ Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár Magyar Agrártudományi Egyetem, Gödöllői Agrártudományi Egyetem, Szent István Egyetem Rektori Hivatala iratai 1945–2003 (SZIE KDKL), Egyetemi tanácsulási jegyzőkönyvek, Egyetemi Tanács határozatai (03.a), 1946. június 27. 6–7.

³² Bárányos Károly (1892–1956): földművelésügyi miniszter (1946–1947), az FKgP tagja (1946–).

³³ Karácsonyi egyetemi tanárrá való átminősítésének felterjesztését lásd: 185/48. Karácsonyi László főiskolai tanár kinevezése az Agrártudományi Egyetemre és egyetemi tanárrá való átminősítése. In: Szücs László: *Dinnyés Lajos első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei 1947. június 2.– szeptember 19.* Magyar Országos Levéltár, Budapest, 2000, 289.

³⁴ SZIE KDKL, 03.a, 1948. szeptember 29. 4.

rendelkezési állományba helyezik.³⁵ Még ez év nyarán, július 31-i hatállyal ideiglenesen nyugalmába helyezték.

Az ötvenes években az Országos Gabona- és Lisztkísérleti Intézet (OGLI) utódjaként létrehozott Malomipari Kutató Intézet osztályvezetője (1950–1959), majd az Országos Szabványügyi Hivatal főelőadója, főmérnöke (1959–1967). 1985-ben, 85 éves korában hunyt el Budapesten.

³⁵ SZIE KDKL, Mezőgazdaságtudományi Kar, Tanácsülési jegyzőkönyvek, 1945–2008 (30.a), 1949. április 11. 4. 8030–57.960/19491,VI.1. Rendelkezési állományba helyezett tanárok és segédtanerők névsora. A továbbiakban: SZIE KDKL, 30.a. 1949. április 11. 4. 8030–57.960/19491,VI.1.

1. Letter from Laszlo Karacsonyi to W. F. Geddes

(?, 1957)

Dr. W. F. Geddes
Division of Agricultural Biochemistry
University of Minnesota
St. Paul, Minnesota
U.S.A.

Dear Dr. Geddes:

It was very long ago, indeed, that I wrote a letter to you, not because I did not want to do so.

I am 56 years old now. Thank Heaven, quite healthy and able to work. There is a legal regulation here that men more than 55 years old may ask for a passport if they can present an „affidavit” from the land they want to immigrate. Now here is the difficulty! I have not got a single relative overseas whom I could ask to send me such an affidavit. Could you not find a possibility to help me in this respect?

I wonder if it could be found a position for me in the United States or in Canada. I am quite positive you still have very good connections to the Grain Research Laboratory, Board of Grain Commissioners in Canada.

I am speaking and writing English and German, and reading French and Italian. I would not be afraid going even to a Spanish-speaking country, for instance to the wheat district of Argentina, because this is the second year I am learning this language. But I would prefer Northern America.

I am willing to send you a curriculum vitae if needed.

Any help you can afford to me in this connection would be greatly appreciated.

May I direct your kind attention to the fact that this letter has been dropped in Vienna? If you want to give me an answer, please send it to the address as read below, without mentioning this letter of mine.

Yours very truly,

Dr. L. P. Karacsonyi

Research Institute for Cereal Industries

Kis Rokus II. 15/B

2. Letter from W. F. Geddes to Laszlo Karacsonyi

(April 29, 1957)

Dr. Laslo P. Karacsonyi
Research Institute for Cereal Industries
II Kis Rokus Utca 15/B
Budapest, HUNGARY

Dear Dr. Karacsonyi

You will doubtless be surprised to hear from me after so many years have elapsed, but your name came to mind in connection with an inquiry we recently received from Dr. R. H. Harris, Chairman, Cereal Technology, North Dakota Agricultural Experiment Station, Fargo, North Dakota, U.S.A.

About a year ago the North Dakota Agricultural College completed a fine new cereal technology building which is equipped for biochemical and technological studies on hard red spring wheat, durum wheat and barley. The laboratory works in close cooperation with plant breeders developing rust resistant wheats which are of high quality for breadmaking and for macaroni production; in the barley laboratory, prediction tests are conducted on small samples of new barley hybrids to secure an estimate of their malting quality.

In addition, the North Dakota Laboratory has carried on a research program for many years but has not offered lectures in Cereal Chemistry and Food Technology. With its new facilities it is now planning to offer instruction in these areas and Dr. Harris has solicited my aid in securing a well-qualified man to fill a new position which will involve both teaching and research; approximately one-half time will be spent in each of these areas. The salary for this position will depend upon the qualifications and experience of the appointee, but I understand that it would be somewhere in the range of \$5500 per year for a well-qualified man. As you doubtless know, few institutions in the United States offer any instruction in Cereal Chemistry, and as we have had an active graduate training program for many years, we receive a great many inquiries for men to fill teaching and research positions. There is a very serious shortage of cereal chemists at this time, and none of our present students will complete his training until June, 1959.

I talked to Dean C. H. Bailey (who retired in January, 1951) to ascertain whether he had any suggestions for this vacancy. Your name came to his mind since you had studied here under him in 1929–1930 when you held a Fleischmann fellowship. Dean Bailey mentioned that he had visited your laboratories in 1937 and felt that you had admirable qualifications for the position. It therefore seemed advisable to bring this opening to your attention. Dean Bailey mentioned that he had last corresponded with you about 1938, and I am sending this letter to your address at that time. I hope it will reach you.

I suggested your name to Dr. Harris and he has written advising that he will be pleased to consider you for the opening. If you are interested, you should send him your curriculum vitae via air mail and advise him you would be available if you were selected for the opening. I would be glad to have you keep me in touch with developments.

Dean Bailey joins me in sending you our best regards.

Yours sincerely

W. F. Geddes

Head of the Department

3. Letter from Laszlo Karacsonyi to R. H. Harris

(May 14, 1957)

Dr. R. H. Harris

Cereal Technology

North Dakota Agricultural Experiment Station

Fargo, North Dakota, U.S.A.

Dear Dr. Harris

I have just received a letter from Dr. Geddes in which he is kind enough to inform me about the opening in your Institute. As he says, this were a new position that will involve both teaching and research, with salary in the range of \$5500 per year. He suggests to send you my curriculum [sic!] vitae and advise you when I would be available if I were selected for the opening.

I think it is not necessary to assure you that I would be very happy if I were selected for the opening.

I am attaching my curriculum and a list of publications.

Referring to the question when I would be available, the situation is as follows: If I got the position, be so kind as to secure a „preference visa” for me that will be sent to me through the Embassy of the U.S.A. In possession of this – which so far as I know replaces the „affidavit” – I shall instantly ask for a passport and a final visa. One cannot figure out exact time needed for the whole procedure, but I was told about a case in which somebody received his passport in two month. The visa depends on the state of the quota granted to immigrants from Hungary. In my present position I have got no contract, so from this side I could start any day.

Due to the fact that I spent all my life in teaching and research, as you see, in mayor on the lines of cereal chemistry and technology, I feel I could become quite an active member of the staff of your valued Institute.

Yours very truly

L. P. Karacsonyi

Head of the section of the manufacture of macaroni products

Research Institute for Cereal Industries

Budapest, Hungary

4. Letter from Laszlo Karacsonyi to W. F. Geddes

(May 14, 1957)

W. F. Geddes
Department of Agricultural Biochemistry
University of Minnesota
St. Paul 1, Minnesota
U.S.A.

Dear Dr. Geddes

I thank you very much for your favour of April 29. According to your suggestion I have written to Dr. Harris, as the copy of the letter shows.

Anything you can do for me in this connection will be greatly appreciated.

I am sending my best regards to Dr. Bailey.

Sincerely yours

(signed)

L. P. Karacsonyi

Research Institute for Cereal Industries

II. Kis Rokus u. 15/b.

Budapest, Hungary

5. Letter from Laszlo Karacsonyi to C. H. Bailey

(May, 1957)

Dr. C. H. Bailey

c/o Dr. W. F. Geddes

Department of Agricultural Biochemistry

University of Minnesota

St. Paul. 1, Minn., U.S.A.

Dear Dr. Bailey:

It was really very long ago that I had last corresponded with you. During the war time it was of course impossible, afterwards not reasonable to do so.

From 1939 to 1942 I worked in the Department of Agriculture, then from 1942 to 1949 I was professor of Agricultural and Food Technology in the Keszthely Division of the University of Agricultural Sciences. In 1949 the division has been liquidated and I have been appointed to the reorganized institute of the late Hankóczy. Now I am chief of the Division of Manufacture of Macaroni Products.

Since 1950 I am living with my family in Budapest again. Mrs. K. has to earn too and she is working in a city ambulatory as an assistant to physicians. My eldest daughter, Margaret, who was a two years old little girl when you visited us, is married already. Next year she will graduate in the University of Technical Sciences as an electrical engineer. Her husband is working in a plant for manufacturing geophysical instruments. Helen /18 years old/ is due to receive her certificate of maturity in the next month. Eve /9 years old/ goes to the primary school.

Life is hard here. I regret very much that it was impossible for me to start a few month ago, but I trust that by your aid and efforts I shall succeed now and may be soon.

I beg your pardon that last time I have written to Dr. Geddes in my case, and not to you. I did not dare to bother you. According to your and Dr. Geddes' suggestion I have written to Dr.

Harris to Fargo applying for the opening in his institute and advising him what could be done if I got the position. I thank you very much for your kind assistance in this connection.

At the same time as I wrote to Dr. Seddes I sent a letter to Dr. Frey of the Standard Brands but, alas, I did not hear from him till now.

Any help you can extend to me in my affairs will be greatly appreciated.

Very truly yours,

L.P. Karácsonyi

Regeszta

1. Levél Karácsonyi Lászlótól W. F. Geddesnek³⁶

(1957.?.?.)

Dr. W. F. Geddes

Mezőgazdasági Biokémiai Tanszék

Minnesotai Egyetem

St. Paul, Minnesota

U.S.A.

Kedves Dr. Geddes,

Valóban nagyon régen írtam Önnek levelet, de nem azért, mert nem akartam volna.

Most 56 éves vagyok. Hála az égnek, teljesen egészséges és munkaképes. Van itt egy törvényi szabályozás, hogy 55 év feletti férfiak kérhetnek útlevelet, ha be tudnak mutatni egy „nyilatkozatot”³⁷ abból az országból, ahová ki akarnak vándorolni. És itt van a nehézség! Nincs egyetlen rokonom sem a Tengerentúlon, akit megkérhetnék, hogy küldjön nekem egy ilyen nyilatkozatot. Nem tudnának valami lehetőséget találni, hogy segítsenek nekem ebben?

Azon tűnődöm, vajon az Egyesült Államokban vagy Kanadában találnának-e számomra állást.³⁸ Egészen biztos vagyok benne, hogy Önnek még mindig nagyon jó kapcsolatai vannak a Kanadai Gabonabizottság Gabonakutató Laboratóriumával.

³⁶ A levél másolat, az eredetit nem tartalmazza az őrzési egység. UMA, CHBP SF, UARC 361. 4.

³⁷ A második világháború után a legfőbb kivándorlási célpont az Egyesült Államok volt. 1946-ban azonban az amerikai bevándorlási kvótarendszer nem tette lehetővé, hogy nagyobb számú közép-európai bevándorló telepedjen le. A menekültek számának törvényi szabályozására 1948 júniusában, majd 1950-ben került sor. A bevándorlás feltételeként szabták egy amerikai állampolgár által tett nyilatkozatot meglétét, amelyet a bevándorlási kérelemhez kellett csatolni, ez volt az úgynevezett *affidavit of support*, de még ennek megléte sem garantálta a letelepedés lehetőségét. Borbándi Gyula: *A magyar emigráció életrajza 1945–1985*, Hága, Mikes International, 2006, 44.

³⁸ A 20. századi magyarországi kivándorlók motivációi periódusonként változtak: 1918–1920 között a célterület elsősorban a kulturálisan és nyelvilag is közelebb eső Németország volt. A harmincas évektől erősödő zsidóellenesség miatt a kivándorlási célpont már a Tengerentúl volt. Az 1944/45 utáni kivándorlást tekintve a hadszíntérré válás, a szovjet jelenlét és a folyamatosan átalakuló magyar közélet miatt kivándorlók elsősorban

Angolul és németül beszélek és írok, franciául és olaszul olvasok. Nem félnék elmenni akár egy spanyol nyelvű országba sem, például Argentína búzakerületébe, mert már második éve tanulom ezt a nyelvet. De inkább Észak-Amerikát részesíteném előnyben.

Ha szükséges, szívesen küldök önéletrajzot.

Bármilyen segítséget, amelyet ezzel kapcsolatban nyújtani tud, nagyra értékelnék.

Felhívhatom szíves figyelmét arra, hogy ezt a levelet Bécsben dobták be? Ha komoly választ kíván adni, kérem, küldje el az alább olvasható címre, anélkül, hogy ezt a leveletem megemlítené.³⁹

Őszinte tisztelettel,

Dr. L. P. Karacsonyi⁴⁰

Gabonaipari Kutatóintézet

Kis Rokus II. 15/B

Budapest, Magyarország

Egyesült Államokban, Németországban, Ausztriában, Svájcban, Ausztráliában és a Dél-Amerikában telepedtek le. A magyar kivándorlás 20. századi történetével kapcsolatban lásd bővebben: Frank Tibor: *Kettős kivándorlás, Budapest – Berlin – New York (1919–1945)*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2015.; Puskás Julianna: *Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880–1940*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.; Az amerikai értelmiségi bevándorlásról, egyúttal az európai (és magyar) tudáselit kivándorlásáról lásd: Fermi, Laura: *Illustrious Immigrants. The Intellectual Migration from Europe 1930–1941*, Chicago–London, The University of Chicago Press, 1971. Az emigrációtörténeti irodalom legújabb összefoglalóját lásd: Nóvé Béla: *Magyar emigrációtörténeti kézikönyv*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2023.

³⁹ Az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követő megtorlások idején az állambiztonság cenzúrázta a levelezést is. Egy Magyarországon feladott amerikai címzettet tartalmazó levél, amelynek tartalma külföldi kivándorlást említ, mindenképpen kellemetlen következményekkel járt volt Karácsonyira nézve. Arra, hogy ki, mikor és pontosan honnan adta fel Karácsonyi levelét, nem utalnak a források.

⁴⁰ Karácsonyi László anyakönyvezett neve: Karácsonyi László Péter Mária Jenő. A levelek címzésében és aláírásában szereplő P. a Péter utónévre utal.

2. Levél W. F. Geddestől Karácsonyi Lászlónak

(1957. április 29.)

Dr. Laslo P. Karacsonyi

Gabonaiipari Kutatóintézet

II Kis Rókus utca 15/B

Budapest, Magyarország

Kedves Dr. Karácsonyi,

Kétségtelenül meglepődik majd, hogy ennyi év elteltével azt hallja tőlem,⁴¹ hogy az Ön neve egy olyan megkeresés kapcsán jutott eszembe, amelyet nemrégiben kaptunk Dr. R. H. Harristól, az Észak-Dakotai Mezőgazdasági Kísérleti Állomás (Fargo, Észak-Dakota, USA) Gabonatechnológiai részlegének elnökétől.

Körülbelül egy évvel ezelőtt az Észak-Dakotai Mezőgazdasági Főiskolán⁴² elkészült egy új gabonatechnológiai épület, amely a kemény vörös tavaszi búzával, durumbúzával és árpával kapcsolatos biokémiai és technológiai vizsgálatokhoz lett felszerelve. A laboratórium szorosan együttműködik a növénynevelőkkel, akik olyan rozsdamentes búzákat fejlesztenek ki, amelyek kiváló minőségűek a kenyér- és tésztagyártáshoz; az árpalaboratóriumban az új árpahibridek kis mintáin előrejelzési vizsgálatokat végeznek, hogy biztosítsák a maláta minőségének becslését.

Ezenkívül az észak-dakotai laboratórium évek óta működtet egy kutatási programot, de nem tartott előadásokat a gabonakémia és az élelmiszertechnológia területén. Az új létesítményekkel most azt tervezi, hogy ezeken a területeken is végez oktatási tevékenysége, ezért Dr. Harris a

⁴¹ Utalás Karácsonyi 1946. július 2-án kelt levelére, amelynek címzettje Clyde H. Bailey volt. Az eredeti levelet lásd: UMA, CHBP SF, UARC 361.4. Letter from Dr. L. P. Karacsonyi to Dr. C. H. Bailey (July 2, 1946).

⁴² A középnyugati Észak-Dakotai Mezőgazdasági Főiskolát (North Dakota Agricultural College, NDAC), 1960-tól Észak-Dakotai Mezőgazdasági Egyetem 1890-ben alapított land-grant felsőoktatási intézmény. A 18. század elején az Egyesült Államokban – francia hatásra – az elsősorban hadmérnököket, vízépítő mérnököket és hidászokat képző, önálló Műegyetemek alapításába kezdtek. Ezt az irányt a Morrill Act (1862) törte meg, amely szövetségi földterület adományozásával szorgalmazta az állami felsőoktatási intézetek alapítását. A földért cserébe a szövetségi kormány elvárta, hogy a főiskolákon alkalmazott tudományokat oktassanak. A mezőgazdasági, valamint az ipari fejlődéshez szükséges leendő mérnököknek biztosítsanak felsőfokú képzést. Ezek lettek az úgynevezett land-grant főiskolák, amelyek elsősorban a középnyugati államokban terjedtek el. Thelin, John R.: *A History of American Higher Education*, Baltimore, John Hopkins University Press, 2004, 75–76., 82.

segítségemet kérte egy jól képzett szakember megnyerésében az új állás betöltésére, amely magában foglalja az oktatást és a kutatást is; körülbelül a munkaidő felét mindkét területre fordítaná majd. A fizetés a kinevezett személy képesítésétől és tapasztalatától függ, de úgy tudom, hogy egy jól képzett szakembernek valahol 5500 dollár körül fizethetnek évente. Mint azt bizonyára tudja, az Egyesült Államokban kevés intézményben folyik oktatás a gabonakémia területén, és mivel évek óta aktív graduális képzési programunk van, nagyon sok megkeresést kapunk az oktatói és kutatói állások betöltésére. Jelenleg nagyon komoly hiány van gabonakémikusokból, és a hallgatóink egyike sem fejezi be a képzést 1959 júniusáig.

Beszéltem C. H. Bailey dékánnal (aki 1951 januárjában ment nyugdíjba), hogy megtudjam, van-e valami javaslata erre a megüresedett helyre. Az Ön neve jutott eszébe, mivel Ön 1929–1930-ban, amikor Fleischmann-ösztöndíjasként itt tanult nála.⁴³ Bailey Dékán úr említette, hogy 1937-ben meglátogatta az Ön laboratóriumait,⁴⁴ és úgy érezte, hogy Ön kiválóan alkalmas a pozíció betöltésére. Ezért tanácsosnak tűnt, hogy felhívjuk a figyelmét erre a megüresedett állásra. Bailey Dékán úr említette, hogy utoljára 1938 körül levelezett Önnel, és ezt a levelet az Ön akkori címére küldtem.⁴⁵ Remélem, hogy eljut Önhöz.

Javasoltam az Ön nevét Dr. Harrisnak, és ő azt írta, hogy szívesen megfontolja Önt az állás betöltésére. Ha felkeltette érdeklődését, küldje el neki önéletrajzát légi úton, és tájékoztassa arról, hogy amennyiben kiválasztják a pozícióra, mikortól állna rendelkezésre. Örölnék, ha folyamatosan tájékoztatna a fejleményekről.

Bailey Dékán úr csatlakozik hozzám, és üdvözetünket küldi Önnek.

Tisztelettel,

W. F. Geddes

Tanszékvezető

⁴³ Utalás Karácsonyi 1929/1930-as amerikai tanulmányújtára. A new york-i Fleischmann Laboratory-ban más Smith Jeremiás ösztöndíjasok is megfordultak, Braun Géza (1896–1987) és Józsa István (1898–1954) vegyészmérnökök is. Utóbbi az ötvenes években a Fleischmann Malting Company kutatási igazgatója volt.

⁴⁴ Bailey 1937-ben valóban meglátogatta Karácsonyi Lászlót Magyarországon. Erre utalnak a korábbi leveleikben is. Lásd: UMA, CHBP SF, UARC 361.4.

⁴⁵ Az utolsó levélváltás valójában 1946 nyarán történt. UMA, CHBP SF, UARC 361.4. Letter from Dr. L. P. Karacsonyi to Dr. C. H. Bailey (July 2, 1946) és Letter from Dr. C. H. Bailey to Dr. L. P. Karacsonyi (August 26, 1946).

3. Levél Karácsonyi Lászlótól R. H. Harrisnek⁴⁶

(1957. május 14.)

Dr. R. H. Harris

Gabonatechnológia

Észak-dakotai Mezőgazdasági Kísérleti Állomás

Fargo, Észak-Dakota, Egyesült Államok

Kedves Dr. Harris,

Most kaptam egy levelet Dr. Geddestől, amelyben volt olyan kedves tájékoztatni az Önök intézetében⁴⁷ megnyíló állásról. Mint mondta, ez egy új állás, amely magában foglalja az oktatást és a kutatást is, évi 5500 dolláros fizetéssel. Javasolta, hogy küldjem el önnek az önéletrajzomat, és tájékoztassam, hogy mikortól lennék elérhető, ha kiválasztanának az állásra.

Azt hiszem, nem szükséges biztosítanom Önt arról, hogy nagyon boldog lennék, ha engem választanának az állásra.

Mellékelem az önéletrajzomat és a publikációs listámat.⁴⁸

Arra a kérdésre, hogy mikor lennék elérhető, a helyzet a következő: Ha megkapom az állást, legyen olyan kedves kérem és biztosítson számomra egy „elsőbbségi vízumot”, amelyet az Egyesült Államok nagykövetségén keresztül küldenek nekem. Ennek birtokában – amely legjobb tudomásom szerint a „nyilatkozatot”⁴⁹ helyettesítheti – azonnal kérvényezni fogok egy útlevelet és egy végleges vízumot. A teljes eljáráshoz szükséges pontos időt nem lehet kiszámítani, de hallottam olyan esetről, amikor valaki két hónap alatt megkapta az útlevelét. A vízum a Magyarországról érkező bevándorlók kvótájától függ. Jelenlegi pozíciómban nincs szerződés,⁵⁰ így ebből a szempontból bármelyik nap kezdhetek.

⁴⁶ A levélből két példány maradt fenn az őrzési egységben, ebből az egyik másolat, amelyet Karácsonyi W. F. Geddesnek küldött el. UMA, CHBP SF, UARC 361.4.

⁴⁷ Az előző levélben említett Észak-Dakotai Mezőgazdasági Kísérleti Állomás (North Dakota Agricultural Experiment Station) Fargo-ban.

⁴⁸ Karácsonyi önéletrajzát és a publikációs listáját sem az eredeti levél, sem a másolat nem tartalmazza.

⁴⁹ Affidavit of support.

⁵⁰ Karácsonyi itt arra utalhat, hogy bár rendelkezik állással, a helyzete és a pozíciója nem kötött, tehát a kezdést illetően rugalmas. Ez a megfogalmazás rávilágít arra, hogy kivándorlási szándékai mennyire komolyak voltak.

Mivel egész életemet tanítással és kutatással töltöttem, mint látja, a gabonakémia és technológia területén, úgy érzem, hogy aktív tagja lehetnék az Önök nagyra becsült intézetének.

Őszinte tisztelettel,

L. P. Karacsonyi

A tézstakészítmények gyártásával foglalkozó részleg vezetője

Gabonaipari Kutatóintézet

Budapest, Magyarország

4. Levél Karácsonyi Lászlótól W. F. Geddesnek

(1957. május 14.)

W. F. Geddes
Mezőgazdasági Biokémiai Tanszék
Minnesotai Egyetem
St. Paul 1, Minnesota
U.S.A.

Kedves Dr. Geddes,

Nagyon szépen köszönöm az április 29-i szívességét. Javaslatának megfelelően írtam Dr. Harrisnak, amint az a levél másolatából kiderül.

Bármit, amit ezzel kapcsolatban megtehet értem, nagyra értékelem.

Üdvözetemet küldöm Dr. Baileynek.

Tisztelettel,

(aláírva)

L. P. Karacsonyi

Gabonaipari Kutatóintézet

II. Kis Rókus u. 15/b.

Budapest, Magyarország

5. Levél Karácsonyi Lászlótól C. H. Baileynek

(1957. május ??.)⁵¹

Dr. C. H. Bailey

Másolat Dr. W. F. Geddesnek

Mezőgazdasági Biokémiai Tanszék

Minnesotai Egyetem

St. Paul. 1, Minn.

U.S.A.

Kedves Dr. Bailey,

Tényleg nagyon régen volt,⁵² hogy utoljára leveleztem Önnel. A háború alatt természetesen lehetetlen volt, utólag pedig nem lett volna ésszerű.

1939-től 1942-ig a Földművelésügyi Minisztériumban⁵³ dolgoztam, majd 1942-től 1949-ig az Agrártudományi Egyetem Keszthelyi Osztályán a Mezőgazdasági és Élelmiszertechnológia professzora voltam. 1949-ben a részleget felszámolták és a néhai Hankóczy újjászervezett intézetébe⁵⁴ kerültem. Most a Tésztakészítmények gyártásának osztályvezetője vagyok.⁵⁵

1950 óta ismét Budapesten élek a családommal. K.né-nak⁵⁶ is dolgoznia kell, egy városi ambulancián dolgozik, mint orvosi asszisztens. Legidősebb lányom, Margit,⁵⁷ aki két éves kislány volt, amikor Ön meglátogatott minket, már férjhez ment. Jövőre végez a Műszaki Egyetemen, villamosmérnökként. A férje⁵⁸ egy geofizikai műszereket gyártó üzemben

⁵¹ A levél feltételezhetően 1957. május 14-e után kelt, azt követően, hogy Karácsonyi levelet küldött Harrisnek és Geddesnek.

⁵² Utalás az utolsó levélváltásra 1946-ból. UMA, CHBP SF, UARC 361.4. Letter from Dr. L. P. Karácsonyi to Dr. C. H. Bailey (July 2, 1946) és Letter from Dr. C. H. Bailey to Dr. L. P. Karácsonyi (August 26, 1946).

⁵³ Földművelésügyi Minisztérium élelmiszer-ipari és táplálkozási szakértője (1939–1942)

⁵⁴ Korábban az Országos Gabona- és Lisztkísérleti Intézet (OGLI), majd Malomipari Kutató Intézet.

⁵⁵ A Malomipari Kutató Intézet osztályvezetője (1950–1959)

⁵⁶ Karácsonyi Lászlóné, született Alföldy /Alföldi/ Mária Anna (1908–?)

⁵⁷ Karácsonyi Margit (1935–?), villamosmérnök

⁵⁸ Neuenstein Félix (?–?)

dolgozik. Ilona⁵⁹ /18 éves/ a következő hónapban kapja meg az érettségi bizonyítványát. Éva⁶⁰ /9 éves/ általános iskolába jár.

Az élet itt nehéz. Nagyon sajnálom, hogy néhány hónappal ezelőtt nem tudtam elindulni,⁶¹ de bízom benne, hogy az Önök segítségével és erőfeszítéseikkel most sikerülni fog, és talán hamarosan sikerül is.

Elnézését kérem, hogy legutóbb nem önnek, hanem Dr. Geddesnek írtam az ügyemben. Nem mertem Önt zavarni. Az Ön és Dr. Geddes javaslatának megfelelően írtam Dr. Harrisnek Fargo-ba, hogy jelentkezzek az intézetében megüresedő állásra, és tájékoztassam arról, hogy mit lehetne tenni, ha megkaphánám az állást. Nagyon köszönöm az ezzel kapcsolatos szíves segítségét.

Ugyanabban az időben, amikor Dr. Seddesnek írtam, küldtem egy levelet Dr. Freynek a Standard Brandstől, de sajnós, mostanáig nem hallottam felőle.

Bármilyen segítséget, amit az ügyeimben nyújtani tudnak, nagyra értékelnék.

Őszinte tisztelettel,

L. P. Karácsonyi

⁵⁹ Karácsonyi Ilona (1939 k.–?)

⁶⁰ Karácsonyi Éva (1948 k.–?)

⁶¹ Utalás az 1956-os forradalom és szabadságharcot követő menekült hullámra.

BIBLIOGRÁFIA

Források

8.740/1945. M. E. szám. Az ideiglenes nemzeti kormány rendelete a Magyar Agrártudományi Egyetem felállításáról és szervezéséről, *Magyar Közlöny*, I. évf., 1945/141. 1–3.

A magyar földművelésügyi miniszter 2.285/1945. F. M. számú rendelete a keszthelyi gazdasági akadémiának mezőgazdasági főiskolává történő átszervezéséről. *Magyar Közlöny*, I. évf., 1945/23. 6–7.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1954. évi 21. számú törvényerejű rendelete, Mosonmagyaróvárrott és Keszthelyen Mezőgazdasági Akadémia létesítéséről. *Magyar Közlöny*, IX. évf., 1954/51. 385.

A Tudományos Minősítő Bizottság hírei, *Magyar Tudomány*, LXV. évf., 1958/6, 237–238.

Budapesti Hírlap, IX. évf., 326. szám, 1899. november 26. 7.

A Magyar Királyi József Műegyetem szervezeti szabályzata, *Hivatalos Közlöny*, XXIV. évf., 1916/21, 331–350.

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Levéltára Műszaki doktori oklevelek, Karácsonyi László műszaki doktori szigorlat jegyzőkönyve és műszaki doktori szigorlati oklevele. BMEL, 100/c., 105. sz.

Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár Magyar Agrártudományi Egyetem, Gödöllői Agrártudományi Egyetem, Szent István Egyetem Rektori Hivatala iratai 1945–2003, Egyetemi tanácsulési jegyzőkönyvek, Egyetemi Tanács határozatai. SZIE KDKL, 03.a, 1946. június 27. 6–7.

Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár Magyar Agrártudományi Egyetem, Gödöllői Agrártudományi Egyetem, Szent István Egyetem Rektori Hivatala iratai 1945–2003, Egyetemi tanácsulési jegyzőkönyvek, Egyetemi Tanács határozatai. SZIE KDKL, 03.a, 1948. szeptember 29. 4.

Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár Magyar Agrártudományi Egyetem, Gödöllői Agrártudományi Egyetem, Szent István Egyetem Rektori Hivatala iratai 1945–2003, Mezőgazdaságtudományi Kar, Tanácsulési jegyzőkönyvek, 1945–2008, SZIE

KDKL, 30.a, 1949. április 11. 4. 8030–57.960/19491,VI.1. Rendelkezési állományba helyezett tanárok és segédtanerők névsora.

Szűcs László: *Dinnyés Lajos első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei 1947. június 2.– szeptember 19.* Magyar Országos Levéltár, Budapest, 2000, 289.

University of Minnesota Archives, Minneapolis, Minnesota, United States of America, Clyde H. Bailey papers, Subject Files, Karacsonyi, L.P., 1930–1946, 1957 folder. UMA, CHBP SF, UARC 361.4.

Irodalomjegyzék

Dr. Clyde H. Bailey Retires As Agriculture Dean, *Agreview*, XXXI. évf., 1952/3, 1.

BORBÁNDI Gyula: *A magyar emigráció életrajza 1945–1985*, Hága, Mikes International, 2006.

FERMI, Laura: *Illustrious Immigrants. The Intellectual Migration from Europe 1930–1941*, Chicago–London, The University of Chicago Press, 1971.

FRANK Tibor: *Kettős kivándorlás, Budapest – Berlin – New York (1919–1945)*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2015.

KARÁCSONYI László: *Amerika sütőipara*, Budapest, Nagy Nyomda, 1932.

KARÁCSONYI László: *A kenyér előregedése*. Budapest, [Buzárovits Nyomda], 1928.

KEMPELEN Béla: *Magyar nemes családok. XI.* Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1915.

NÓVÉ Béla: *Magyar emigrációtörténeti kézikönyv*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2023.

PUSKÁS Julianna: *Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880–1940*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.

RAPALI Vivien: „A tudományos versenyben megállás nincs” – A Smith Jeremiás ösztöndíj mérlege, *Veritas Évkönyv*, 2019, 214–231.

RAPALI Vivien: „Operatív szempontból nem használható”–Töréspontok és pártállami érdekek egy tudós karrierútjában, *Betekintő*, XIV. évf., 2020/1. 25–41.

RAPALI Vivien: *A Smith Jeremiás ösztöndíj (1927–1941), Adalékok a műszaki elitképzés két világháború közötti történetéhez*, Doktori Disszertáció, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2022.

THELIN, John R.: *A History of American Higher Education*, Baltimore, John Hopkins University Press, 2004.